اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَ الصَّلٰوةُ وَ السَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّیْطٰنِ الرَّجِیْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ؕ

(دا مضمون کتاب ”فيضانِ نماز“ صفحه 23 تا 38 نه اخستے شوے دے)

لـمانځه نه د مدد درېِ حِکايات

د درود شريف فضيلت

د الله پاک د آخري نبي صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمانِ عاليشان دے: ”په ما باندې د درود شريف وئيلو په ذريعه خپل مجلسونه ښائسته کړئ ځکه چې ستاسو درود شريف وئيل به په ورځ د قيامت ستاسو د پاره نُور وي. “ (سنن نسائي، ص220، حديث: 1281)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد

﴿۱﴾ ځوئ ئې پوليس پرېښودلو (حِکايت)

د حضرتِ سَيِّدُنا ابو الحسن سري سَقَطِي رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه يوه ګاونډۍ زنانه د هغوئي په خدمت کښې حاضره شوه او عرض ئې اوکړو: اے ابو الحسن! د شپې سپاهيانو زما ځوئ بوتلے دے، کيدے شي چې هغوئي هغه ته تکليف ورکړي، تاسو مهرباني اوکړئ او زما د ځوئ سفارش اوکړئ يا ما سره خوك اوليږئ. د ګاونډۍ فرياد ئې چې واوريدو نو هغوئي اودريدلو او خُشُوع و خُضُوع سره په **لـمانځه** کښې مشغول شو. چې ډير وخت اوشو نو هغه ښځې اُووئيل: اے ابو الحسن! زر کوئ! هسې نه چې حاکِم زما ځوئ په قيد کښې واچوي! هغوئي مسلسل په **لـمانځه** کښې مشغول وو، بيا د سلام ګرځولو نه پس ئې اُوفرمائيل: ”د الله پاك بندګۍ زه هُم ستا مُعامَله حل کولو کښې لګيا يم.“ دا خبرې لا جاري وې چې د هغه ښځې خادِمه راغله او اُوئې وئيل: بي بي جي! کور ته راځئ! ستاسو ځوئ کور ته راغلے دے. دا ئې چې واوريدل نو هغه ګاونډۍ ئې ډيره خوشحاله شوه او هغوئي رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه ته ئې ډيرې دُعاګاني اوکړې او د هغه ځائے نه لاړه. (عيون الحكايات ص١٦٤ مُلَخَّصاً)(عيون الحکايات (اردو) ج١ص٢٦٦) د اللّٰهُ رَبُّ الْعِزَّت دې په هغوئي رحمت وي او د هغوئي په خاطر دې زمونږه بے حِسابه بخښنه اوشي. اٰمِين بِجَاهِ خَاتَمِ النَّبِيّٖن صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

پكښې د بيمارو علاج هُم دے. پخپله طبيبانو دا خبره منلې ده چې اودس كولو والا كس دِماغي مرضونو كښې ډير كم اخته كيږي، لـمونځ گُزاره په جُنُون (يعني ليونتوب) او د تورې د بيمارو نه اكثر محفوظه اوسي، لـمانځه د پاره ورځ كښې ډير ځله اودس كولو كښې اندامونه وينځلے كيږي او لـمونځ گُزاره كس جامے هُم صفا سُتره ساتي، ځكه د گندگئ او ناپاكئ نه حفاظت كښې اوسي او ښكاره خبره ده چې گندگي د ډيرو بيمارو جرړه ده.

لـمانځه كښې شِفا ده

حضرتِ سَيِّدُنا اَبُو هُرَيره رَضِیَ اللّٰہُ عَنۡہُ بيان كوي چې يو ځل ما لـمونځ اوكړو او د سركارِ مدينه صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم په خنگ كښې كښيناستلم، خوږ آقا صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم اُوفرمائيل: آيا ستا په خيټه كښې درد دے؟ ما عرض اوكړو: آو جي. خوږ نبي صَلَّی اللّٰہُ عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم اُوفرمائيل: قُمۡ فَصَلِّ، فَاِنَّ فِی الصَّلَاۃِ شِفَآءً. يعني "پاڅه او لـمونځ اوكړه ځكه چې لـمانځه كښې شِفا ده." (ابنِ مَاجَه ج٤ ص٩٨ حديث٣٤٥٨)

بے عدد امراض سے محفوظ رکھے گی تمہیں
حق سے دلوائی گی صحت، تم پڑھو دل سے نماز
بچ به مـو ساتي دا د بيشميره مـرضـونو نـه
در به كړي اللّٰه صِحت، مونځ اوكړئ په اخلاص
صَـلُّوۡا عَـلَى الۡحَبِيۡب! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد

د لـمانځه په ذريعه د جِسماني او روحاني بيمارو نـه د شـفا وغـيره مُتَعَـلِّق 21 مَـدَنـي گلونه

(وړومبي شپږ مدني گلونه د "اِبنِ ماجه حاشيه سندهي" جِلد 4 صفحه 98 نه او بقيه د "فيض القدير" جِلد 4 صفحه 689 نه پيش كړے شوي دي)

﴿۱﴾ لـمونځ د زړه، معدے او كولـمو وغيره په مرضونو كښې شِفا وركوي ﴿۲﴾ لـمونځ د غم درد احساس هيروي يا ئې كم كړي ﴿۳﴾ لـمانځه كښې بهترين ورزش دے ځكه چې د دې د قيام، رُكوع

او سَجْدہ وغیره کولو سره د بدن اکثر جوړونه حرکت کوي ﴿٤﴾ د نزلے، زُکام د مریض د پاره اوګږده سَجْدہ ډیره زیاته فائده منده ده ﴿٥﴾ **سَجْدہ** کولو سره بنده پوزه خلاصیږي ﴿٦﴾ کولـمو کښې جمع شوي غیر ضروري موادو ته حرکت ورکولو او ویستلو کښې **سَجْدہ** ډیره مددګاره ثابتیږي ﴿٧﴾ **لـمانځه** سره ذِهن صفا کیږي او د غُصّے اور ورسره مړ کیږي ﴿٨﴾ **لـمونځ** سره رزق راځي ﴿٩﴾ د صحت حفاظت کوي ﴿١٠﴾ تکلیف لرې کوي ﴿١١﴾ بیماري لرې کوي ﴿١٢﴾ د زړه طاقت زیاتوي ﴿١٣﴾ د خوشحالۍ ذریعه جوړیږي ﴿١٤﴾ سستي لرې کوي ﴿١٥﴾ شرحِ صدر کوي یعني سینه خلاصوي ﴿١٦﴾ رُوح ته خوراك ورکوي ﴿١٧﴾ زړه روښانه کوي ﴿١٨﴾ مخ خَلَوي ﴿١٩﴾ برکت پیدا کوي ﴿٢٠﴾ خدائے رحمٰن ته نزدے کول کوي او ﴿٢١﴾ شیطان لرې زغلوي. (دا فائدے په دې صورت کښې حاصلیدے شي چې لـمونځ اطمینان سره په صحیح طریقه ادا کړے شي)

دور ہوں بیماریاں بے کاریاں ناکامیاں
دل میں داخل ہو مسرت، تم پڑھو دل سے نماز
لرې به شي بیمارۍ، بے روزګارۍ او ناکامۍ
زړه کښې به موشي مُسَرَّت، مونځ اوکړئ په اخلاص
صَـلُّوْا عَـلَى الْحَبِیْب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّد

کوم نبي کوم لـمونځ ادا کړے وو

بعضو انبیائے کرامو عَلَيْهِمُ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَام د مختلفو وختونو لـمونځونه جُدا جُدا موقعو کښې ادا کړي وو. **الله** تعالٰی د خپلو هغه محبوبانو هغه ښکلي اداګانې په مونږه غلامانِ مُصطَفٰی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم باندې فرض کړې.

د سحر لـمونځ

په فتاوٰی شامي کښې دي: حضرتِ سَیِّدُنا آدَم صَفِیُّ الله عَلَيْهِ السَّلَام د سحر کیدو په شُکرانه کښې دوه رکعاته کړي وو نو دا د سحر **لـمونځ** شو. (رَدُّالْمُحْتَار ج٢ص١٦)

د **الله** رَبُّ الْعِزَّت په رَحمت په جَنَّت کښې رنړا رنړا او نُور نُور دے. چې کله حضرتِ سَیِّدُنا آدم عَلَيْهِ السَّلَام زمکې ته د خپلو مبارکو قدمونو شَرف ورکړو نو شپه ئې اوليدله او بيا سحر شو نو خوشحاله شولو او په شُکرانه کښې ئې د **سحر لمونځ** ادا کړو.

د ماسپښين لمونځ

حضرت سيّدُنا اِبراهيم خليلُ الله عَلَيْهِ السَّلَام د خپل فرزند (يعني ځوئ) د ژوند د بچ کيدلو او د ګډ قربانولو په شکريه کښې د ماسپښين په وخت کښې څلور رکعاته ادا کړل نو دا د ماسپښين لمونځ شو. (شرح معانی الآثار ج١ ص٢٢٦ حديث١٠١٤ مُلَخَّصاً)

د مازيګر لمونځ

حضرت سيّدُنا عُزير عَلَيْهِ السَّلَام سل کاله پس ژوندے کړے شو. هغې نه [يعني ژووندي کيدلو نه] پس هغوئي څلور رکعاته ادا کړل نو دا د مازيګر لمونځ شو. (شرح معانی الآثار ج١ ص٢٢٦ حديث١٠١٤)

سَل کاله پس دوباره ژوندے کړے شو (حِکايت)

د حضرت سيّدُنَا عُزير عَلَيْهِ السَّلَام حکايت ډير زيات خوندور دے. په حُکمِ خُداوندي (يعني د خدائے په حکم) هغوئي سلو کالو پورې وفات شوے وو. د هغوئي د سورلئ خر خاورې شوے او شيندلے شوے وو. خو د هغوئي خوراك او اُوبه يعني کهجورې او دَ کَوَرو اوبه صَحيح سالِم (يعني سلامَت) وو. سل کاله پس **الله پاك** هغوئي دوباره را ژوندے کړلو. او د هغوئي په مخکښې ئي **خر** هم راژوندے کړو. (تفسير خزائِنُ الْعِرفان ص٩٠ ماخوذاً) د هغې نه پس هغوئي عَلَيْهِ السَّلَام د مازديګر لمونځ ادا کړو ځکه چې هغه د ماښام وخت وو [شرعي ماښام نه مُراد زوال ختميدلو نه پس د لمر پريوتلو پورې وخت دے، او هغه مونږ چې پښتو کښې ورته ماښام وائي هغې ته مغرِب وائي].

د ماښام لمونځ

حضرتِ سَيِّدُنا **داؤد** عَلَيْهِ السَّلَام د ماښام په وخت کښې څلور رکعاته کولو د پاره اودريدلو خو په مينځ کښې

ئې په دريم ركعت باندې سلام اوګرځوَلو. نو د ماښام د لـمانځه درې ركعاته شو. (شرح معانی الآثار ج۱ ص۲۲٦ حديث۱۰۱٤ مُلَخَّصاً)

د ماسخُتن لـمونځ

زمونږه خوږ خوږ آقا صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم **د ماسخُتن لـمونځ** ادا كړو. (شرح معانی الآثار ج۱ ص۲۲٦ حديث۱۰۱٤) زمونږه خوږ خوږ اقا صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم باندې د تَهَجُّد لـمونځ هم فرض وو. (فَتَاوٰی رَضَوِیّه ج۷ ص٤۰۲تا٤۰۸) د ماسخُتن لـمونځ د حضور صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم د اُمّت خصوصيت دے.او **پينځه وخته لـمونځ** هم. او د تَهَجُّد لـمونځ د سركارِ مدينه صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم خصوصيت دے.

صَـلُّوْا عَـلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد

لـمونځ دَ جنَّت كنجي ده

حضرت سيِّدُنا جابر رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ روايت كوي چې د اللّٰه پاك خوږ حبيب صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم اِرشاد فرمائيلے دے: د جنَّت كنجي **لـمونځ** دے. او د **لـمانځه كنجي اودس** دے. (تِرمِذِی ج۱ ص۸۵ حديث٤)

دَ جنَّت دَ دَرجاتو كنجِي

حضرت مفتي احمد يار خان رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه د دې حديث پاك نه لاندې ليكي: يعني د جنَّت د درَجاتو كنجي **لـمونځ** دے. لِـهذا دا حديث د دې خلاف نه دے چې د جنَّت كنجي كلِمه طَيِّبه ده. ځكه چې (د دې نه مراد) هلته د نفسِ جنَّت (يعني پخپله د جَنَّت) كنجي مُراد ده. اګر چې د لـمانځه شرائِط ډير دي. وخت، قبلے ته مخ كول وغيره. خو طهارت ډير اهم دے. ځكه ئې دے ته د لـمانځه كنجي وئيلي ده. (مِراٰة المناجيح ج۱ ص۲٤۰) حضرت سيِّدُنا شيخ عبدُالحق مُحَدِّث دِهلوي رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْه فرمائي: ”څنګه چې دروازه د كنجئ نه بغير نه شي بيرته كيدے. هم دغسې به د جنَّت دروازه هم د **لـمانځه** نه بغير نه بيرته كيږي. ځكه **لـمانځه** ته د اِيمان په لَفظ سره تَعبِير وركړے شوے دے. (اَشعةُ اللمعات (اُردو) ج۱ ص٥٤۲)

د کنجۍ غاښي

تابعي بزرګ حضرت سيّدنا **وَهْب** بن مُنبِّه رحمۃُاللہِ علیہ نه چا تپوس اوکړو چې آيا لَآاِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ دَ جنَّت کنجي نه ده؟ هغوئي ارشاد اوفرمائيلو: ولې نه! خو د هرې کنجۍ غاښي وي که تا د غاښو والا کنجي راوړله نو جندره [يعني تَاله] به خلاصه شي کني نه به خلاصيږي (بُخاری ج۱ ص۴۱۹) صَحابي اِبنِ صَحابي حضرت سيّدُنا عبدُاللّٰه بن عبَّاس رضی اللہ عنہما ته چې د (تابعي بزرګ) **وَهْب** بن مُنبِّه رحمۃُاللہِ علیہ خبره اوکړے شوه نو هغوئي اُوفرمائيل: چې **وَهْب** رښتيا وئيلي دي. آيا زه تاسو ته د هغه غاښو په باره کښې اُو نه وايم چې هغه څه دي؟ بيا هغوئي **لـمونځ**، زکوٰة، او احکامِ اسلام بيان کړل. (الروض الانف ج٤ ص۳۹۱) **عُمدَۃُالقارِی** کښې دي چې: د دې (يعني د جنَّت د) کنجۍ غاښي فرائِض او واجِبات ادا کول او ګناهونو نه بچ کيدل دي. (عُمدۃُالقاری ج٦ ص٤ مُلَخَّصاً)

هر مسلمان جَنَّتي دے

اے عاشقانِ **رَسُول**! که چا په فرائضو او واجباتو کښې کوتاهي يعني کمي اوکړه او ګناهونو نه ئې ځان اُو نه ساتلو خو د ايمان د سلامتۍ سره د دې دُنيا نه رُخصتيدلو کښې کامياب شو نو هغه به جَنَّت ته ضررور داخليږي. که **اللّٰه** اوغواړي نو په خپل رحمت به ئې بے حسابه جَنَّت ته داخل کړي او **مَعَاذَاللّٰه** که د ګناهونو په سبب عذاب ورکړي نو بيا به هُم آخر جَنَّت ورکړي. خو مونږه د جَهنَّم نه [د **اللّٰه**] پناه غواړو، قَسَم په خُدائے! د يو ساعت کروړمه حِصَّه هُم خوك د جَهنَّم عذاب نه شي برداشت کولے.

کہیں کا آہ! گناہوں نے اب نہیں چھوڑا!

عذابِ نار سے عطار کو بچا یارب

(وَسائلِ بخشِش (مُرَمَّم) ص ۷۷)

صَـلُّوْا عَـلَى الْـحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد

اوداسه کښي کيدونکي بعضې غَلَطۍ

او د حديث شريف د دې حِصَّے "د لـمانځه کنجي اودس دے" نه د **اودس** د اَهَمِّيَّت اندازه لګيدے

شي. اودس تَوجُّه سره کول پکار دي چې د هغې فرض څه چې سُنَّت هُم پاتې نه شي. اوګورئ چې ځوك يو پاؤ شوده هُم تودولو د پاره په نغري كيږدي نو ډير په خيال ورته ګوري، ځکه چې هغه په دې خبره پوهيږي چې که ما لږ غفلت هُم اوکړو نو شوده په خوټکيدو کښې ضائع كيدے شي، د معمولي نقصان نه د بچ كيدو د پاره خو انسان مسلسل خيال ساتي خو افسوس! نن صبا د بے ځايه تادئ په وجه اکثر خلق د اوداسه د سُنَّتو هيڅ خيال نه ساتي بلکه بعضې وخت خو د فرائضو پرواه هُم نه کوي! د مثال په طور خُله وينځلو کښې د خُلې دننه ټولو حِصَّو ته او د غاښونو ټولو کړکو وغيره ته اوبه رسيدل پکار دي او پوزه کښې اوبه اچولو کښې نرم هډوکي ته رسيدل پکار دي. اوداسه کښې داسې خُله وينځل او پوزه کښې اوبه اچول سُنَّتِ مُؤَكَّدَه او غُسل کښې فرض دي خو اکثر خلق ليدلي شوي دي چې خُله وينځلو کښې زر زر درې ځله هسې رسمي طور اوبه واچوي او زر ئې تُوك کړي او د پوزې په سر پورې هسې درې ځله اوبه اومږي. اوداسه کښې يو نيم ځل داسې کول بد او د دې عادت جوړول ګناه ده. او که غُسل کښې ئې داسې اوکړل نو غُسل هډو اونشو. هُم دغسې دواړه لاسونه څنګلو پورې داسې وينځل پکار دي چې د اوبو [د نل، لوټے وغيره د ټوټئ] داره څنګلې پورې صحيح اوبهيږي [يعني داره د بره نه شروع کول او ښکته څنګلې پورې بوتلل پکار دي] خو يو شمير خلق داسې هُم دي چې په چونګ کښې اوبه واخلي او د مړوند نه ئې ښکته اوبهيوي، داسې وينځلو سره څنګل بلکه د مړوند په ډېرو باندې هُم د اوبو نه بهيدلو امکان وي، هُم دغسې دا لحاظ هُم ضروري دے چې يو وړوکے سُور وينبته (د انسان په بدن چې هغه سره واړه واړه نرم وينبته وي هغه) هُم اوچ پاتې نه شي. که اوبه د يو وينبته په جرړه اوبهيدلې او پاسنئ حِصَّه ئې اوچه پاتې شوه [يعني صحيح اوبه پرې اُو نه بهيدلې] نو **اودس** به نه كيږي. فِکر اوکړئ د اوداسه بے احتياطئ د آخرت د څومره غټ نقصان باعِث جوړيږي. د اوداسه د ضروري معلوماتو حاصلولو د پاره د مَكْتَبَةُالْمَدِينه کتاب ''**د لـمانځه احکام**'' کښې شامِله رِساله ''**د اودس طريقه**'' ضرور اولوَلئ.

که يو اسلامي ورور هُم کوشش اوکړي نو...

خوږو او مُحترمو اسلامي وروڼړو! د اوداسه، غُسل او **لـمانځه** صحيح طريقه زده کولو او د دُنيا او آخرت

ډيرې ښيګړې حاصلولو د پاره د دعوتِ اسلامي مَدَني ماحول سره هر وخت خپل تَعَلُّق مضبوط ساتئ. ستاسو د ترغيب د پاره يو مَدَني سپرلے پيش كووم: د ډيره اسماعيل خان يو اِسلامي ورور د خپل ژوند يوه غټه حِصَّه د عِلمِ دِين نه د لرې والي په وجه ګناهونو كښې تيره كړه. يوه ورځ د نزدے كلي يو اوسيدونكے مُبَلِّغ **دعوتِ اسلامي** د هغوئي كلي ته تشريف راوړو، هغوئي د مازديګر د لـمانځه نه پس د **علاقائي دورے** تركيب جوړ كړو، د ماښام د لـمانځه نه پس ئي د سُنَّتو ډك بيان اوكړو او د بيان په آخره كښې ئي **هفته واره د سُنَّتو ډكه اِجتِماع** كښې د شركت ترغيب هُم وركړو. هغه اِسلامي ورور اِجتِماع كښې د شركت نِيَّت خو اوكړو خو د دعوتِ اسلامي مَدَني مركز د كلي نه د ډير لرې كيدو په وجه ئي اِجتِماع كښې شركت اونكړے شو. بله هفته هغه اِسلامي ورور بيا تشريف راوړو او د **علاقائي دورے** تركيب ئي جوړ كړو، او د ماښام د لـمانځه نه پس ئي د سُنَّتو ډك بيان اوكړو هُم دغسې يوه مياشت تيره شوه خو هغه اِجتِماع كښې شركت اونكړے شو. دريم ځل هم هغه اِسلامي ورور مَدَني قافلے سره هغه كلي ته تشريف راوړو او د اِنفرادي كوشش په ذريعه ئي سره د هغه اِسلامي ورور درې څلور نور اِسلامي ورونړه هُم د اِجتِماع د پاره تيار كړل. دا ځل هغه هفته واره د سُنَّتو ډكه اِجتِماع كښې شركت كولو كښې كامياب شو. د سُنَّتو ډك بيان نه پس د ذِكر و دُعا تركيب اوشو، د دُعا په دوران كښې ئي چې د ژړاګانو رِقَّت ناك [يعني زړه نرمولو والا] منظر اوليدلو نو هغه ته هُم ژړا ورغله. د اِجتِماع بَرَكتونه سمدستي ښكاره شو او هغه پخه اراده اوكړه چې اِنْ شَآءَاللّٰه زه به **مَدَني قَافِله** كښې ضرور سفر كووم. بلې هفته وارې د سُنَّتو ډكې اِجتِماع ته هغه [د خپل كلي نه] يواځې راغلو او د اِجتِماع په صبا له د مَدَني قافلے مسافر جوړ شو. اَلْحَمْدُلِلّٰه مَدَني قَافِله كښې د سفر په بَرَكت د هغه په **لـمانځه**، اوداسه او غُسل كښې چې كومې غَلَطئ وې هغه لرې شوې او ډيرې دُعاګانې ئي هُم زده كړې. د ګناهونو نه ئي توبه اوكړه او خپل ځان ئي په مَدَني رنګ كښې رنګ كړو. چې كله د قافِلے نه كور ته را روان شو نو په سر ئي د عِمامے تاج ځليدلو، خلق ډير حيران شو چې په ده كښې دا تبديلي څنګه راغله؟ يو څو ورځې پس ئي هِمَّت اوكړو او **جُمات كښې ئي د "فيضانِ سُنَّت درس هُم شروع كړو،** د فيضانِ سُنَّت د درس په بَرَكت درې نورو اِسلامي ورونړو هُم د عِمامے شريفې تاج په سر كړو، د هغې نه پس هغوئي ټولو باقاعدګئ سره هفته واره د سُنَّتو ډكه اِجتِماع كښې شركت كول شروع كړو او په قلاره قلاره د

هغوئي په کلي کښې هُم د مَدَني کارونو مَدَني سپرلے راغے.

آؤ مدنی قافلے میں ہم کریں مل کر سفر
سنتیں سیکھیں گے اس میں اِنْ شَآءَاللّٰہ سربسر

(وَسائلِ بخشِش (مُرَمَّم) ص ٦٣٥)

راځئ چې اوکړو مَدَني قَافِله کښې په شريکه تِول سفر
زده بـه کړو په دې کښې سُنّتونه اِنْ شَآءَاللّٰه سـر بسر

لـمونځ نُور دے

د حضرت سيّدُنا ابو مالِك اَشعَري رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دے چې د اللّٰه پاك خوږ نبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمائيلي دي: اَلصَّلَاةُ نُوْرٌ. يعني لـمونځ نُور دے.(مُسلِم ص١٤٠ حديث٢٢٣)

د لـمانځه د نُور کيدو مطلب

حضرت سيِّدُنا امام ابو زکَرِيّا يحيٰي بن شَرَف نَوَوِي رَحْمَةُاللهِ عَلَيْه د **لـمانځه** د نُور کيدو په وضاحت کښې ليکي چې: ❖ د دې معنیٰ دا ده، چې څنګه د نُور په ذريعه رنړا حاصليږي هم دغه رنګې **لـمونځ** هُم د ګناهونو نه ساتل کوي. او د بے حيائي او بدو خبرو نه منع کول کوي او سمه لار ښائي. ❖ د يو قول مطابق د دې معنیٰ دا ده چې: د **لـمانځه** اجر و ثواب به د قيامت په ورځ د لـمونځ ګُزاره د پاره نُور وي. ❖يو قول دا دے چې: د دې مطلب دا دے چې په ورځ د قيامت به لـمونځ د **لـمونځ** ګُزاره په مخ باندې نُور جوړ شوے ښکاري. او په دنيا کښې به هم د لـمونځ ګُزاره مخ روښانه وي. (شرح مُسلِم ج٢ ص١٠١ مُلَخَّصاً)

د سَجدے نښه به پُل صِراط باندې د بيتړئ کار کوي

حضرت مُفتي احمد يار خان رَحْمَةُاللهِ عَلَيْه د دې حديثِ پاك لاندې ليکي: يعني **لـمونځ** د مسلمان د زړه، مخ، قَبْر او د قيامت رنړا ده. پُل صِراط باندې به د سَجدے نښه د بيتړئ (يعني د ټارچ) کار ورکوي. ربّ (تعالیٰ) فرمائي:

نُوۡرُهُمۡ يَسۡعٰى بَيۡنَ اَيۡدِيۡهِمۡ (پ٢٨، التحريم:٨)([مَفهُوم]ترجمهٔ کنزُالاِيمان: د هغوئي نُور به منډې وهي د هغوئي مخې ته) (مِراٰةُ الْمَنَاجِيح ج١، ص٢٣٢)

پڑھتے رہو، نماز تو چہرے پہ نور ہے
پڑھتا نہیں نماز وہ جنت سے دور ہے
د هغه په مخ وي نُور، چې هميش کـوي لـمونځونه
هغه لرې د جَنَّت دے چې شوك نه كوي لـمونځونه
صَـلُّوْا عَـلَى الْـحَبِيْب! صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَـمَّد

لـمونځ د دِين ستن ده

خوږ مَدَني آقا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم اِرشاد فرمائيلے دے: **لـمونځ** د دِين ستن ده، چا چې دا قائم اوساتو هغه دِين قائم اوساتو او چا چې دا پريښودو هغه دِين را اُوغورزوو. (مُنْيَةُ الْمُصَلِّی ص۱۳)

ځليدلي مخونه

منقول دي چې كله قيامت قائم شي نو لـمونځ گُزارو ته به ډلې په ډلې جَنَّت ته د تللو حُكم كيږي چې كله وړومبۍ ډله جَنَّت كښې داخلولو د پاره راوستلے شي نو د هغوئي **مخونه** به د ستورو په شان ځليږي، **فرښتے** به د هغوئي استقبال كوي او د هغوئي نه به تپوس كوي چې تاسو شوك ئې؟ هغوئي به وائي: مونږه د اُمَّتِ **مُحَمَّدِيه** عَلٰی صَاحِبِهَا الصَّلٰوۃُ وَالسَّلَام **لـمونځ گُزاره** يو. بيا به ترينه تپوس كيږي: ستاسو د اعمالو (يعني لـمونځونو) څه حال وو؟ هغوئي به وائي: مونږ به چې څنګه اذان واوريدو نو د **اودس** د پاره به پاڅيدلو، د دُنيا يو څيز هُم مونږه د دې نه نه شو حصارولے. **فرښتے** به وائي: تاسو د هُم دې مُستَحِق [يعني حقداران] ئې (چې تاسو جَنَّت ته داخل كړے شئ) بيا به دويمه ډله جَنَّت ته داخلولو د پاره راوستلے شي چې د هغوئي ښائست به د وړومبۍ ډلې نه زيات وي، د هغوئي **مخونه** به د **سپوږمۍ** په شان ځليږي، **فرښتے** به د هغوئي نه تپوس كوي: تاسو شوك ئې؟ هغوئي به وائي: مونږه **لـمونځ** كوونكي وو، بيا به ترينه تپوس كوي: ستاسو د لـمونځونو څه حال وو؟ هغوئي به وائي: مونږ به د **لـمانځه** د وخت نه مخكښې د **لـمانځه** د پاره اودس اوكړلو (او چې اذان به مو واوريدو نو فوراً به جُمات ته حاضريدلو). **فرښتے** به وائي: تاسو د هُم دې مُستَحِق [يعني حقداران] ئې. بيا به دريمه ډله جَنَّت ته داخلولو د پاره

راوستلے شي چې د هغوئي مُقام او مَرتَبه او ښائست به د وړومبنو ډلو نه ډير زيات وي، د هغوئي مخونه به د لـمر د سترګې په شان روښانه وي، فرښتے به د هغوئي نه تپوس کوي: تاسو دومره ښائسته او دومره اعلٰی مُقام والا څوك ئې؟ هغوئي به وائي: مونږ به هميشه لـمونځ کولو. فرښتے به ترينه تپوس کوي: ستاسو د لـمونځونو څه حال وو؟ هغوئي به وائي: مونږه به د اذان کيدو نه مخکښې جُمات کښې موجود وو او اذان به مو جُمات کښې اوريدلو. فرښتے به وائي: تاسو د هُم دې مُستَحِق [يعني حقداران] ئې. (قُوتُ القُلُوب ج٢ ص١٦٨)

اک روز مومنو! تمہیں مرنا ضرور ہے
پڑھتے رہو نماز تو چہرے پہ نور ہے
يوه ورځ به مومنانو! مـره کيږئ تاسـو ضـرور
کوئ ډير ډير لـمونځونـه نـو په مخ به مو وي نُور

د جنتونو دروازے بيرته کيږي

اَللّٰهُ اَكْبَر! لـمونځ خومره ښکلے عبادت دے. چې د دې د شروع کولو سره د جَنَّت دروازے بيرته کيږي چنانچه،

حضرت سيِّدُنا ابواُمامه رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ نه روايت دے چې د شَهَنشاهِ دوعالم صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم فرمانِ مُعظَّم دے: کله چې بنده په لـمانځه اُودريږي نو د هغه د پاره د جنتونو دروازے بيرته کړے شي. او د هغه او د هغه د پروردګار د مينځه حِجابات (يعني پردے) لرې کړې شي.او حُورِ عِين (يعني غټو غټو سترګو والا حورې) د هغه استقبال کوي تر څو چې نه پوزه سونړ کړې نه ارغشے اوکړې [يعني غاړه تازه نه کړې].(مجمع کبير ج.٨. ص٢٥٠ حديث٧٩٨)

څه فرښتے په رکوع کښې دي او څه په سجده کښې

حضرت سَيِّدُنا ابوسَعيد رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ نه روايت دے چې تاجدارِ مدينه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ارشاد فرمائيلے دے :الله پاك داسې يو څيز هُم نه دے فرض کړے چې هغه د توحيد او لـمانځه نه بهتر وي. که د دې نه بهتر څه څيز وے نو هغه به ئې ضرور په فرښتو باندې فرض کړے وے. په هغوئي (يعني فرښتو)

كښې خوك په ركوع كښې دى او خوك په سَجْده كښې.(اَلْفِرْدَوْس بِمَأْثُور الْخطّاب ج.١. ص.١٦٥. حديث٦١٠)

د عرش فرښتے د مسلمانانو د پاره بخښنه غواړي

منقول دي چې كله الله پاك ووه (7) آسمانونه پيدا كړل نو هغه ئې د فرښتو نه ډك كړل. هغوئي د لـمانځه كولو عبادت كوي. او يو ساعت هم تَساهُل (يعني غَفلَت) نه كوي. الله پاك د هر آسمان والؤ د پاره د عبادت يو خاص قسم مُقرر كړے دے. چنانچه بعضې آسمان والؤ باندې دا عبادت مُقرَّر شوے دے چې هغوئي دې د صُور (يعني شپيلئ) پوكلو پورې په ښپو ولاړ اوسي. د يو آسمان والا په ركوع كښې ښكته شوي دي. د يو آسمان والا په سَجْده كښې دي، د يو آسمان والؤ وَزَرے د الله پاك د جَلال په وجه زوړندې دي، عِلِّيِّين (يعني د ووم آسمان) والا او د عرش والا فرښتے د عرشِ اِلٰهي نه چاپيره طواف كوي. او د الله پاك حَمد او ثنا وائي او د زمكې والؤ د پاره د بخښنې دُعاګانې كوي. د مسلمانانو د فضيلت په وجه دا ټول عبادتونه په يو لـمانځه كښې را جمع كړے شوي دي، لپاره د دې چې دوئي (يعني مسلمانانو ته) د هر آسمان والؤ په عبادت كښې برخه مِلاؤ شي. (مُكَاشَفَةُ الْقُلُوب ص٢٢٢.. مكاشَفَۃُالقُلوب(اُردو)ص ٤٥١ مُلَخَّصاً)

دربارِ مصطفٰی میں تمہیں لیکے جائے گی خالق سے بخشوائے گی اے بھائیو! نماز

دربارِ مُصطَفیٰ ته به مو بوځي دغه مونځ
په الله به مو اوبخښي اے وروره دغه مونځ
صَـلُّوْا عَـلَى الْـحَبِيْب! صَلَّى اللهُ عَلىٰ مُحَمَّد

يو لاكھ فرښتے

حضرتِ سَيِّدُنا اِمام مُحمّد بِن محمّد غزالى رَحْمَةُاللهِ عَلَيْه فرمائى: چې كله مؤمن بنده لـمونځ كوي نو هغه باندې د فرښتو لس صفونه تَعَجُّب [يعني حيرانتيا] كوي. د هغوئي هر يو صف د لسو زرو وي. او الله پاك په هغه بنده باندې د هغه يو لكو فرښتو په مخكښې فخر كوي. (اِحْيَاءُ الْعُلُوم ج١ص٢٣١.اِحْيَاءُالْعُلُوم(اردو) ج١ص٥٢٦)

د فرښتو د تَعَجُّب کولو وجه

اِمام محمّد بِن محمّد غزالي رَحۡمَةُاللّٰهِ عَلَيۡه د دې روايت بيانولو نه پس فرمائي: د دې وجه دا ده چې د بنده په لمانځه کښې قِيام و قُعُود او رُکُوع او سُجود راجمع شوي دي. او اللّٰه تعالیٰ دا څلور ارکان په څلويښت زره فرښتو تقسيم کړي دي. قيام (يعني ولاړې اوسيدونکې) فرښتے به تر قيامته پورې رُکُوع نه کوي. سَجْده کوونکې به تر قيامته پورې د سجدے نه سر نه راپورته کوي. هم دغه حال د رُکُوع او قعده کوونکو دے. ځکه چې اللّٰه پاك فرښتو ته کوم قُرب (يعني خپل ځان ته د نزديکت) شرف او رتبه ورکړې ده (د هغې مطابق) په هغوئي باندې هميشه په يو حالت اوسيدل لازم دي. په هغې کښې کمے زياتے نه شي کيدے. اللّٰه تعالیٰ د هغوئي مُتَعَلِّق په سيپاره 23 سُوۡرَةُالصّٰٓفّٰت آيت نمبر 164 کښې ارشاد فرمائي:

وَ مَا مِنَّاۤ اِلَّا لَهٗ مَقَامٌ مَّعۡلُوۡمٌ ﴿۱۶۴﴾ [مَفهُوم ترجمهٔ کنزُالاِيمان: او فرښتے وائي، په مونږ کښې د هر يو، يو مقام معلوم دے.

تفسير "صِراطُ الْجِنان" جلد 8 صفحه 357 نه تر 358 کښې د دې بيان شوې آيت کريمه د دې حِصّے (وَمَا مِنَّاۤ يعني په مونږ کښې د هر يو د پاره) نه لاندې دي (چې د دې يو) تفسير دا دے چې حضرت جبريل عَلَيۡهِ السَّلَام د حضور سيِّدِ الْمُرسلين صَلَّى اللّٰهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم په دربار کښې عرض اوکړو: يا رَسُولَ الله صَلَّى اللّٰهُ عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم! "زمونږ فرښتو په ډلو کښې د هرې يوے [ډلې] د پاره يو ځائے مقرر دے. چې په هغې کښې هغوئي د خپل پاك رَبّ تعالیٰ عبادت کوي." حضرت عبدُالله اِبنِ عَبَّاس رَضِيَ اللّٰهُ عَنۡهُمَا فرمائي چې په آسمانونو کښې يو لويشت ځائے هم داسې نشته دے چې په هغې کښې يوه فرښته لمونځ نه کوي يا تَسۡبِيح نه لولي. (رُوحُ البَيان، ج۷ص۴۹۴تا۴۹۵، خازِن ج۴ص۲۸)

صَلُّوۡا عَلَى الۡحَبِيۡب! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد